

گزارشی از کار بچه‌ها
در مدرسه شبانه‌روزی
«ام‌هانی» منطقه
تبادکان مشهد

اوقات فراغت کاری

سعیده باقری
عکاس: رضا معتمدی

قرار است نمایشگاهی از کارهای دستی دانش‌آموزان برگزار شود. عده‌ای از دانش‌آموزان در رفت‌وآمد و تکاپو برای چیدن غرفه‌های نمایشگاه هستند، گروهی مشغول آماده کردن نمایشگاه دفاع مقدس و گروهی دیگر در حال تدارک میز پذیرایی از مهمان‌های جشن نیمه شعبان. مدرسه قرار است میزبان مهمانانی از اداره کل آموزش و پرورش باشد. علاوه بر آن، از نیروهای نظامی پاسگاه کارده که همسایه مدرسه است، دعوت شده است برای بازدید از نمایشگاه دفاع مقدس بیابند. در یکی از کلاس‌ها جمعی مشغول تمرین سرودند. همراه با ضبط صوتی که موسیقی متن را پخش می‌کند، یکصدا و با قدرت سرود می‌خوانند و ذهن مرا به سال‌های دور می‌برند. باورم نمی‌شود که بیش از بیست سال از روزهایی که همراه هم‌کلاسی‌هایم یکصدا می‌خواندیم: «ایران من، سرزمین من، ای نام تو بر زبان!»، گذشته باشد! یکی از دانش‌آموزان، آب‌پاش به دست، از وسط رویای من عبور می‌کند. با عجله وارد کلاس می‌شود و گلدان‌ها را آب می‌دهد. معاون مدرسه، **خانم مرادی**، توضیح می‌دهد که دانش‌آموزان به نوبت مسئولیت آب دادن به گلدان‌هایی را که در تمام کلاس‌ها و محوطه هستند، برعهده دارند و این دانش‌آموز هم همین‌طور کلاس به کلاس می‌رود و کارش را ادامه می‌دهد. به ساختمانی می‌رویم که نمایشگاه صنایع دستی در آن برقرار است. تابلو فرش، گلیم، پته‌دوزی، گلدوزی، کیف نم‌دی،

طرح «خودتکایی» مدرسه‌های شبانه‌روزی به دنبال آموزش دانش‌آموزان در زمینه مشاغل مورد نیاز جامعه و محل زندگی‌شان است. هدف این است که هم بخشی از هزینه‌های زندگی دانش‌آموزان در خوابگاه‌ها تأمین شود و هم دانش‌آموزان مهارت‌هایی شغلی با قابلیت درآمدزایی کسب کنند. اجرای موفق این طرح می‌تواند مانع از ترک تحصیل دانش‌آموزان به‌خاطر مسائل اقتصادی شود.

به‌منظور شناساندن بیشتر این طرح و بهره‌مندی از مزایای آن، در هر شماره از مجله‌های سال جاری، گزارش یکی از مدرسه‌های مجری طرح خودتکایی ارائه می‌شود.

صبح روز سه‌شنبه ۱۱ اردیبهشت ۹۷، ساعت ۷:۳۰، از مجتمع فرهنگی رفاهی رشد مشهد، به مقصد جاده «سد کارده» راه می‌افتیم. از جاده کلات وارد جاده‌ای فرعی می‌شویم و بعد از عبور از یکی دو روستا، حدود ساعت ۸:۳۰ به مدرسه شبانه‌روزی «ام‌هانی» می‌رسیم؛ روستایی در منطقه تبادکان در حاشیه شهر مشهد. فضای سرسبز و شاداب مدرسه خستگی را از تنمان بیرون می‌کند. آنچه در مدرسه به چشم می‌خورد، خود زندگی است. دانش‌آموزان مانند خون در رگ‌های مدرسه جاری هستند. اینجا سه مدرسه در کنار هم فعالیت می‌کنند. متوسطه اول با ۲۱۰ دانش‌آموز، متوسطه دوم با ۴۵ دانش‌آموز و هنرستان با ۹۸ دانش‌آموز.

به عهده گرفته است. در آن زمان اینجا یک مدرسه دوره راهنمایی بوده که به مرور هنرستان و دبیرستان هم به آن اضافه شده‌اند. **خانم مرادی** می‌گوید کاش آن زمان از چند سوله پراکنده‌ای که امروز به این شکل درآمده‌اند، عکس می‌گرفتیم تا می‌دیدید خانم دوزنده چقدر زحمت کشیده‌اند! تلاش ایشان باعث شده خیرین هم اعتماد کنند و بسیاری از نیازهای مدرسه از این طریق تأمین شود. کارگاه‌ها با استفاده از کمک خیرین راه‌اندازی شده‌اند، اما هزینه‌های جاری و تأمین مواد اولیه برای ادامه کار از طریق فروش محصولات تأمین می‌شوند. فارغ‌التحصیلان هنرستان غالباً بعد از مدرسه می‌توانند کسب و کار خود را راه‌اندازی کنند و همین موضوع انگیزه‌های دانش‌آموزان را افزایش داده است.

البته این امر به این سادگی رخ نداده است. مدیر مدرسه به‌طور جدی و دلسوزانه با دانش‌آموزان توانمند دوره اول متوسطه و خانواده‌هایشان درباره ادامه تحصیل صحبت می‌کند. تلاش او باعث شده است ترک تحصیل دختران و ازدواج زودهنگام به میزان قابل توجهی کم شود. علاوه بر آن، او دانش‌آموزان را ترغیب می‌کند به جای دبیرستان، به هنرستان بروند تا بتوانند در زمینه‌های مورد نیاز منطقه خود فعالیت کنند. این فرهنگ‌سازی ثمربخش بوده و نگرش دانش‌آموزان و والدینشان نسبت به هنرستان مثبت است.

درخشش دانش‌آموزان هنرستان در کنار فعالیت جدی معلم کار و فناوری در دوره متوسطه اول رویکرد مدرسه را به سمت تولید و اشتغال سوق داده است. تمام معلمان و نیروهای این مدرسه، به جز سرپرستان

عروسک پارچه‌ای، مجموعه دستگیره آشپزخانه و پادری، همه کار دست دختران متوسطه اول هستند.

یکی از دانش‌آموزان روش

بافت پادری زیبا و رنگارنگش را برایم توضیح می‌دهد.

یک غرفه هم مخصوص هنر دانش‌آموزان رشته کامپیوتر است که عکاسی را با فتوشاپ تلفیق کرده‌اند و آتلیه عکس کودک راه انداخته‌اند. با شوق و ذوق می‌گویند آتلیه‌شان چند مشتری داشته و برخی تابلوهای عکاسی‌شان فروخته شده‌اند. عروسک‌های پارچه‌ای زیبا در یکی از غرفه‌ها توجهم را جلب می‌کند، اما مسئول آن غرفه فعلاً در بخش دیگری از مدرسه مشغول است.

به کارگاه آشپزی سر می‌زنیم. دانش‌آموزان رشته مدیریت خانواده، پیش‌بند پوشیده و در حال پخت غذا و شیرینی‌اند. مربی توضیح می‌دهد که پیش‌بندها را خودشان قبلاً برای درس خیاطی دوخته‌اند و حالا از همان‌ها در کارگاه آشپزی استفاده می‌کنند.

فضای مدرسه علاوه بر گل‌دان‌ها و گلخانه‌هایی که در آن‌ها گل و سبزیجات پرورش می‌دهند، از سرسبزی طبیعی منطقه روستایی نیز بهره‌مند است. **خانم حسینی**، دبیر کار و فناوری، توضیح می‌دهد که کرت‌های سبزیکاری در سال‌های گذشته سبزی مورد نیاز تمام معلمان و دانش‌آموزان را تأمین می‌کرد، اما امسال به دلیل کم‌آبی، فقط امکان آبیاری یکی دو تا از کرت‌ها وجود دارد.

خانم دوزنده از سال ۱۳۷۳ مسئولیت اداره این مدرسه را

خوابگاه، هر روز حدود سه ساعت مسیر رفت و برگشت از مشهد به سد کارده را در راه هستند و با علاقه و انگیزه فراوان برای این دانش‌آموزان فعالیت می‌کنند. روحیه تلاشگر خانم دوزنده باعث شده است این انگیزه برای همکاران ایجاد شود. حتی خیرینی که هزینه‌های عمده از قبیل هزینه راه‌اندازی کارگاه‌ها و خرید تجهیزات اولیه را تأمین می‌کنند نیز به واسطه حضور ایشان مشارکت می‌کنند. همین باعث شده است که مدیر مدرسه با وجود امکان بازنشستگی، همچنان در مدرسه بماند و فعال‌تر از همه همکاران در تمام صحنه‌ها حضور داشته باشد.

سال‌های گذشته مدرسه دبیر کار و فناوری تخصصی نداشت و معلمان دیگر این درس را تدریس می‌کردند، اما اکنون خانم حسینی دبیر تخصصی کار و فناوری است و حضورش باعث شده است درس کار و فناوری دوره متوسطه اول رونق بیشتری بگیرد. خانم حسینی می‌گوید، با اینکه ابلاغ اولیه‌اش در مدرسه‌ای در مشهد و نزدیک محل زندگی‌اش بوده است، به درخواست خودش به این مدرسه منتقل شده تا در کنار خانم دوزنده کار کند. دانش‌آموزان کارهای کلاس ایشان را با علاقه و انگیزه دنبال

می‌کنند، به‌طوری که گاهی زنگ تفریح‌ها هم در کارگاه حضور دارند و هر ساعت خالی که پیدا می‌کنند به این کار اختصاص می‌دهند. در هر گوشه‌ای از این مدرسه ممکن است دانش‌آموزی را در حال انجام کارهای درس کار و فناوری ببینید.

خانم بیابانی یکی از

فارغ‌التحصیلان موفق مدرسه است که از سال تحصیلی ۷۶-۷۵ تا سال ۱۳۸۲ در مدرسه تحصیل کرده است.

ایشان در حال حاضر عضو شورای نخبگان قرآنی و مدرس و عضو شورای مؤلفان معارف صدا و سیماست. بعد از فارغ‌التحصیلی، از سال ۱۳۹۲ به دعوت خانم دوزنده به مدرسه بازگشته است و در مناسبت‌های گوناگون برای اجرای برنامه‌ها و برگزاری دوره‌های معلمان و دانش‌آموزان حاضر می‌شود. او تأکید دارد که موقعیت خاص مدرسه‌های شبانه‌روزی، که ۷۰ درصد دانش‌آموزانشان در آنها بیتوته می‌کنند، موجب شده است در این مدرسه‌ها پرورش بر آموزش پیشی بگیرد و توجه خاص مدیر مدرسه به این امر نیز ضروری است. ایشان تأکید می‌کند، امثال خانم دوزنده باید تکثیر شوند و هر کدام از دانش‌آموزان مدرسه باید روش ایشان را دنبال کند و حضور اجتماعی در کنار حضور در سنگر خانواده و تلاش برای خدمت به مناطق محروم را از ایشان بیاموزد.

در این مدرسه، برای راه‌اندازی رشته‌ها به نیاز منطقه و امکان استفاده از مهارت‌ها توجه می‌شود. در حال حاضر، رشته‌های خیاطی، کامپیوتر، حسابداری، مدیریت خانواده و دوخت لباس‌های شب و عروس از رشته‌های فعال هنرستان هستند. رشته گیاهان دارویی هم قرار بوده تشکیل شود که به حد نصاب نرسیده است. یکی از اولین رشته‌های هنرستان پرورش قارچ بوده است که متأسفانه به دلیل آتش‌سوزی سالن پرورش قارچ، این رشته در حال حاضر فعال نیست. آنچه اهمیت دارد این است که تلاش‌ها متوقف نشده است و زندگی همچنان ادامه دارد.

